

Environmentálne záťaže pomôže vyriešiť nový zákon

Princíp trvalo udržateľného rozvoja je aj na Slovensku uznaný ako jeden z rozhodujúcich princípov rozvoja spoločnosti v súlade s celosvetovým trendom vyspelých štátov. Podľa tohto princípu sa starostlivosť o životné prostredie musí stať integrovanou súčasťou každej sféry spoločenského života. K tejto starostlivosti patrí aj vyrovnanie sa s environmentálnymi záťažami, ktoré spôsobujú kontamináciu pôdy, horninového prostredia a podzemných vôd a často veľmi negatívne ovplyvňujú zdravotný stav obyvateľov žijúcich v ich blízkosti.

Environmentálna záťaž – stará skládka priemyselného odpadu z výroby Oravských ferozliatinárskych závodov, a. s., má objem odpadu cca 200 000 m³

Vláda Slovenskej republiky zdôrazňuje potrebu riešenia environmentálnych záťaží vo svojom Programovom vyhlásení na obdobie rokov 2010 – 2014, ktoré bolo prijaté v auguste 2010. Deklaruje v ňom, že: „Vláda SR bude venovať zvýšenú pozornosť likvidácii starých environmentálnych záťaží. Určí priority a postup pri ich odstraňovaní a legislatívne garantuje 10 % príjmu Environmentálneho fondu na odstránenie starých záťaží.“

Na Programové vyhlásenie vlády SR nadväzuje uznesenie vlády SR č. 591/2010 z 8. septembra 2010 k návrhu krátkodobých štrukturálnych opatrení vlády SR, v ktorom ukladá ministrom životného prostredia v opatrení č. 29 „Ekologickejšie podnikanie podľa jasných pravidiel“ tieto úlohy:

- presne stanoviť, čo sú staré environmentálne záťaže, ich prieskum a sanácia,
- určiť priority a postupy pri ich odstraňovaní,
- zdefinovať zdroje na ich riešenie.

Najvýznamnejšie aktivity ministerstva

Ministerstvo životného prostredia SR zabezpečilo doteraz v oblasti riešenia problematiky environmentálnych záťaží tieto najvýznamnejšie aktivity:

- Systematickú identifikáciu environmentálnych záťaží (2006 – 2008),

- vybudovanie Informačného systému environmentálnych záťaží (www.enviroportal.sk),
- vypracovanie Regionálnych štúdií dopadov environmentálnych záťaží na životné prostredie (2010),
- prijatie novely geologického zákona zahŕňajúcej environmentálne záťaže (2009),
- doplnenie vykonávacej vyhlášky ku geologickému zákonu (2010),
- vypracovanie Metodického pokynu pre analýzu rizika a Metodického pokynu pre prieskum environmentálnych záťaží (2011),
- vypracovanie podkladov pre Operačný program Životné prostredie 2007 – 2013 a jeho výzvy,
- vypracovanie Štátneho programu sanácie environmentálnych záťaží (2010),
- zhotovenie a vytlačenie Atlasu sanačných metód environmentálnych záťaží (2011),
- návrh zákona „o environmentálnych záťažiach“ (2011).

Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky v súčasnosti napĺňa vytýčené ciele vlády SR realizáciou viacerých aktivít, ktorých cieľom je systémové riešenie problematiky.

1. prijatie geologického zákona

Prvým krokom na zabezpečenie systémového riešenia problematiky environmentálnych záťaží bolo prijatie novely zákona č. 569/2007 Z. z. o geologických prácach (geologický zákon) v znení neskorších predpisov s účinnosťou od 1. novembra 2009, ktorým sa zdefinovali základné pojmy pre oblasť environmentálnych záťaží do právneho poriadku SR, tzn. čo je environmentálna záťaž, pravdepodobná environmentálna záťaž, sanácia environmentálnej záťaže, Informačný systém environmentálnych záťaží, rozšírila sa náplň geologického prieskumu životného prostredia o vykonávanie prieskumu pravdepodobnej environmentálnej záťaže a prieskumu environmentálnej záťaže a zaviedla sa podmienka vypracovania analýzy rizika znečisteného územia ako samostatnej prílohy záverečnej správy z prieskumu, pri ktorom sa zistilo a overilo závažné znečistenie životného prostredia. Podrobnosti

ako vykonávať prieskum environmentálnych záťaží (vrátane náležitostí analýzy rizika znečisteného územia) a sanáciu environmentálnych záťaží ustanovuje novela vyhlášky MŽP SR č. 51/2008 Z. z., ktorou sa vykonáva geologický zákon, s účinnosťou od 1. septembra 2010.

2. Štátny program sanácie environmentálnych záťaží

Druhým krokom v systémovom riešení problematiky environmentálnych záťaží bolo schválenie Štátneho programu sanácie environmentálnych záťaží (2010 – 2015) uznesením vlády SR č. 153 z 3. marca 2010. Štátny program sanácie environmentálnych záťaží predstavuje strategický plánovací dokument, ktorý určuje rámcové úlohy a opatrenia na postupné znižovanie negatívnych vplyvov environmentálnych záťaží na zdravie človeka a životné prostredie. Ďalej stanovuje priority riešenia problematiky environmentálnych záťaží, ktoré budú napĺňané prostredníctvom cieľov a jednotlivých aktivít rozdelených do krátkodobých, strednodobých a dlhodobých časových horizontov, definuje ďalší postup prác v oblasti riešenia environmentálnych záťaží vrátane odhadu ich finančnej náročnosti a identifikuje finančné zdroje využiteľné na riešenie problematiky environmentálnych záťaží.

3. návrh zákona o identifikácii environmentálnej záťaže a zodpovednej osobe

Definitívne nastavenie procesu odstraňovania environmentálnych záťaží je ďalším nevyhnutným krokom, spočívajúcim v doplnení chýbajúceho právneho

Pravdepodobnú environmentálnu záťaž predstavuje nelegálna skládka komunálneho odpadu v Dvorníkoch nad Váhom rozprestierajúca sa v úzkom páse cca 20 m, v dĺžke cca 300 m. Plocha nelegálnej skládky KO je podľa databázy RSO (č. 327) cca 7 500 m², objem cca 7 500 m³. Skládka existuje už viac ako 40 rokov. Obec ju na svoje náklady zhrnula do úzkeho pásu spolu so zeminou, aby zamedzili roznášanju odpadu vetrom po okolitých poliach. Miestami na skládke odpadu vidieť novonavozený odpad.

predpisu na národnej úrovni, ktorý zafinancuje mechanizmus určenia zodpovednosti za jestvujúce environmentálne záťaž a povinnosti zodpovednej osoby za environmentálnu záťaž. Z tohto dôvodu MŽP SR vypracovalo návrh zákona o identifikácii environmentálnej záťaž a zodpovednej osobe za environmentálnu záťaž a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Hlavným predmetom tohto návrhu zákona je práva úprava povinností právnických osôb a fyzických osôb pri identifikácii environmentálnych záťaž, zodpovednosť za environmentálne záťaž a ich financovanie, pôsobnosť orgánov štátnej správy vo veciach environmentálnych záťaž a sankcie za porušenie povinností.

Vzhľadom na očakávaný negatívny dosah návrhu zákona na štátny rozpočet aj rozpočet podnikateľských subjektov, ktoré budú zodpovedné za odstraňovanie environmentálnych záťaž, MŽP SR pri tvorbe znenia návrhu zákona pristúpilo k obnoveniu pracovnej skupiny ministerstva so zástupcami priemyslu, zamestnávateľských zväzov, miest a obcí a mimovládnych organizácií zastúpených organizáciou Greenpeace. Pracovná skupina s novým názvom Zelená tripartita opakovane prerokovala so zástupcami ministerstva filozofiu a paragrafové znenie zákona, ktorý MŽP SR následne predložilo na medzirezortné pripomienkové konanie. V medzirezortnom pripomienkovom konaní pripomienkujúce subjekty vzniesli cca 350 pripomienok, z toho desiatky zásadných. Snahou ministerstva bolo zapracovať vznesené pripomienky tak, aby bol dosiahnutý všeobecný konsenzus.

Určenie zodpovednej osoby kľúčové

K najzložitejším častiam navrhovaného zákona patrí časť venovaná určovaniu zodpovednej osoby za environmentálnu záťaž. Zložitost vyplýva z nedostatočnej úpravy zodpovednosti pri privatizácii a pri opätovnom prevode a prechode majetku na iné osoby. Komplikáciu predstavuje aj snaha tvorcov zákona uplatniť

smerom do minulosti princíp „znečisťovateľ platí“. Podľa navrhovanej schémy určovania zodpovednosti môže byť za zodpovednú osobu určený buď pôvodca záťaž, jeho právny nástupca alebo štát zastúpený príslušným ministerstvom, t. j. tým ministerstvom, s ktorého činnosťou environmentálna záťaž súvisí.

Zodpovednú osobu bude určovať krajský úrad životného prostredia v správnom konaní a určená osoba má potom povinnosť vypracovať Program sanácie environmentálnej záťaž. Po jeho schválení príslušným orgánom musí zodpovedná osoba tento program plniť, t. j. musí zabezpečiť prieskum environmentálnej záťaž, analýzu rizika, monitoring a sanáciu. Vzhľadom na to, že zákon nemá ambíciu „likvidačného“ zákona pre určené zodpovedné osoby (a teda aj štát), dĺžku plnenia programu si určuje zodpovedná osoba sama. Pri jeho plnení môže zohľadniť svoje hospodárske výsledky, dosahy krízy a pod., no musí zároveň zohľadňovať požiadavky Rámcovej smernice o vode a opatrenia, ktoré vyplývajú z Vodného plánu Slovenska a zo Štátneho programu sanácie environmentálnych záťaž. Odhadovaná doba riešenia programov zodpovedných osôb je 15 až 20 rokov.

Cieľ – prijatie zákona umožní urobiť čiaru za minulosťou

Prijatie tohto zákona je dôležitým krokom na ceste k lepšiemu životnému prostrediu v našej krajine a k lepšej kvalite života obyvateľov. Je krokom, ktorý umožní urobiť čiaru za minulosťou a pomôže nám postupne sa zbaviť „dlhu“, ktorý je potrebné „splácať“. Umožní riešiť problematiku environmentálnych záťaž komplexne a rozbehnúť proces ich odstraňovania podobným spôsobom, ako to prebieha v ostatných krajinách Európskej únie.

RNDr. Želmíra Greifová

RNDr. Vlasta Jánová, PhD.

Ministerstvo životného prostredia SR, sekcia geológie a prírodných zdrojov

Envirofond s novou radou

Transparentnejšie a otvorenejšie poskytovanie dotácií malým obciam, mestám a mimovládnym organizáciám je cieľom zmien v rámci Environmentálneho fondu. O prerozdelení a použití peňazí na projekty budú podľa nových pravidiel rozhodovať aj zástupcovia vedeckej obce, územnej samosprávy i tretieho sektora. Ich mená, na rozdiel od minulosti, Ministerstvo životného prostredia SR zverejní. Rozhodol o tom minister životného prostredia József Nagy. „Rada ako poradný orgán vytvára podklad pre dobré rozhodnutie ministra. Tento rok má Environmentálny fond v rozpočte na dotácie len 30 miliónov eur, čo je oproti minuloročnému plánu len tretinová suma,“ povedal.

Foto: archív MŽP SR

Predsedníčka Rady Environmentálneho fondu RNDr. Vlasta Jánová, PhD., generálna riaditeľka sekcie geológie a prírodných zdrojov MŽP SR

Minister na budúci rok pripravuje regrantový systém pre mimovládne organizácie v súhrnnej sume približne 670 000 eur a rovnako chce sprehľadniť hodnotiaci systém. Funkcia v rade je dobrovoľná a neplatená. Nová rada má sedem členov plus predsedníčku. „Traja z nich sú odborníci na prioritné oblasti podpory, ako je voda, kanalizácia, zosuvy pôdy či stav životného prostredia z ministerstva a z vedeckej obce. Keďže príjemcami budú predovšetkým obce, je v rade zástupca Združenia miest a obcí Slovenska. Moje pozvanie do poradného orgánu prijal aj riaditeľ mimovládnej organizácie, ktorý sa ve-

noval prešlápom fondu v minulosti,“ sumarizuje Nagy. V rade je aj poradca ministra pre médiá, aby zabezpečil pravidelné informovanie verejnosti, predstaviteľa Envirofonde sú členmi z titulu svojej pozície.

Noví členovia Rady Environmentálneho fondu

Predsedníčka: Vlasta Jánová, generálna riaditeľka sekcie geológie a prírodných zdrojov MŽP SR

Členovia rady: János Tóth, rektor Univerzity J. Selyeho v Komárne, Juraj Rizman, riaditeľ Greenpeace Slovensko, Lajos Berner, starosta obce Janíky, zástupca ZMOS-u, Dušan Čerešňák, generálny riaditeľ sekcie vôd MŽP SR, Attila Lovász, mediálny poradca ministra, Juraj Morvay, riaditeľ Environmentálneho fondu, Tamás Kiss, námestník riaditeľa Environmentálneho fondu.

Politika Envirofonde a regrantový systém

Envirofond za posledných päť rokov podporil 3 172 projektov sumou 273 399 942,91 eur. Politikou ministerstva je v tomto roku podporovať najmä malé obce a mestá do 2 000 obyvateľov, priority projekty na vybudovanie ČOV, kanalizácie a vodovodov, na ktoré malé obce nemôžu získať podporu z EÚ. „Som presvedčený, že Envirofond je dobrým nástrojom, ktorý bol pred tým v zlých rukách. V súčasnej dobe je okrem eurofondov jediným na financovanie environmentálnych cieľov na Slovensku. Z tých však nemôžu čerpať finančné prostriedky malé obce, preto je dôležité, aby bol fond zachovaný,“ zdôraznil minister József Nagy.

Podľa neho bude môcť fond tento rok podporovať len

tie najefektívnejšie enviroprojekty obcí. Preto minister rozšíril záber svojho poradného orgánu o mimovládny i samosprávny rozmer. „Na budúci rok pripravíme podobný systém ako pri posudzovaní eurofondov, samozrejme, v jednoduchšom, primeranom meradle. Nechceme zvyšovať administratívu, skôr uvažujeme o prehľadnejšom hodnotiacom systéme,“ uviedol Nagy. Minister navyše na budúci rok pripravuje pre mimovládne organizácie regrantový systém v súhrnnej sume približne 670 000 eur. Sumu si medzi sebou rozdelia rôzne mimovládne združenia s výnimkou Greenpeace, keďže sú v Rade Envirofonde.

Environmentálny fond začal svoju činnosť v roku 2005 a jeho správu vykonáva Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky. Hlavnou úlohou fondu je uskutočňovanie podpory starostlivosti o životné prostredie vo forme dotácií a úverov. Na čele Envirofonde je riaditeľ Juraj Morvay, ktorého vymenúva a odvoláva minister životného prostredia SR. V minulom roku Envirofond prerozdělil viac ako 38 mil. eur na projekty zamerané na ochranu ovzdušia, prírody, budovanie vodovodov a kanalizácií, protipovodňové opatrenia, rozvoj odpadového hospodárstva, ako aj na environmentálnu výchovu a vzdelávanie.

Podrobnejšie informácie o príjmoch, výdavkoch, dotáciách a úveroch sú uvedené na stránke Envirofonde (www.envirofond.sk).

Zdroj: MŽP SR